

Силлабус

Студент үчүн окуу программа

Окуу тартибинин Аталышы	Кыргыз эл аспаптары: чоор, чопо чоор, сыбызгы
Окуу жылы, семестр	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10-семестрлер
Курстун эмгек көлөмү	Кредиттер – 51, бардыгы – 1530 саат.
Сабактын структурасы	Жекече сабактар 1-8-семестрлерде жумасына 3 сааттан (семестр ичинде 60 саат); Жекече сабактар 9,10-семестрлерде жумасына 4 сааттан (семестр ичинде 80 саат); Жекече сааттар 1-5-курстарда – 640 саат, СРС – 890 саат.
Окутуучу жөнүн-ө маалымат	Доцент Касаболотов А. тел.: _____, каб. № _____
Курстун максаты жана милдеттери	<p>Максаттары: окуу тартибин өздөштүрүүдө билим алуу комплексинин бардыгын жөндөй билген, кесиптик деңгээлдеги шык-жөндөмдүүлүктөгү, тандап алынган ишмердүүлүгүнө шайкеш келген педагогикалык жана аткаруучулук иштерин өз алдынча жүргүзө алган, өзүнүн кесиптик жана маданий деңгээлинин өнүгүүсүнө аракеттүүлүккө ээ болгон жогорку квалификациялуу музыкантты даярдоо эсептелет.</p> <p>Милдеттери: стилдик салттуулуктагы ар кайсы доордогу – байыркы доордон тартып бүгүнкү заманбап музыкасын аткаруу жөндөмдүүлүгүнө ээ болгон музыкантты тарбиялоо. Аспапта жогорку чеберчиликте ойноо менен, анын аткаруучулугунун заманбап усулдук ыкмаларын колдонууга жетишүү; чыгармачыл аткаруучулуктун бардык жактарын – жекече элементтерден баштап, аткаруучулук концепцияларды түзүүгө чейин камтыган кесиптик сабаттуулукка жана эрудицияга; педагогикалык жана аткаруучулук ишмердүүлүктө керектүү болгон психикалык сапаттарын иштеп чыгуу жөндөмдүүлүгүнө ээ болуу. Абдан кенири жекече концерттик репертуарды топтоо.</p> <p>Элдик үйлөмө аспаптарда аткаруучу-музыкантты калыптандырууда, негизги роль адисттик класска таандык. Чоор, чопо чоор, сыбызгы аспаптарына окуу процессинде студент ар түрдүү мүнөздөгү концентрик-сахналык жөндөмдүүлүккө ээ болуу менен бирге нотаны шар окуунун ыкмаларын жөндөөсү, өз алдынча чыгармачыл иш-аракеттерге керектүү ыкмаларды өздөштүрүп, үйлөмө аспаптар үчүн жазылган чыгармаларды кесиптик деңгээлде ансамбль жана оркестр иштеп чыгуу жөндөмдүүлүгүнө ээ болуусу керек.</p>
Курсту баяндап жазуу	<p>«Адистик» окуу тартиби кесиптик 04 – “Чоор, чопо чоор, сыбызгы”, 570008 – “Аспаптык аткаруучулук” адистигинин негизги кесиптик программанын кесиптик түрмөгүнүн окуу тартибинин негизги базасы катары эсептелет (адистик аспаптар чоор, чопо чоор, сыбызгы). Окуу тартибинин көлөмү 51 кредиттер (1530 саат), окуу курсу 10 семестрдин ичинде жүргүзүлөт.</p> <p>Музыкалык жождордо, консерваторияда окуу процессин жакшыртуу болочок музыкантты жогорку квалификацияда калыптандыруунун башкы шарттарынын эң маанилүүсү болуп эсептелет. Музыканттын келечекке</p>

	<p>калыптануусунун маанилүү ролу – чоорчу, чопо чоорчу, сыбызгычы-аткаруучунун адистик классы болуп саналат. Жогорку музыкалык окуу жайларында жогорку квалификациялуу чоорчу, чопо чоорчу, сыбызгычы – аспаптары боюнча окутуучулар жана аткаруучулар даярдалат.</p> <p>Окуу процессинде студент чоор, чопо-чоор, сыбызгыда ойноонун ар жактуу концертти-сахналык жөндөмдүүлүктөрүнө, ноташы шар окуусу, ансамблдик аткаруучулукка, музыкалык чыгармаларды оз алдынча даярдоонун ыкмаларына, ар кандай жанрлардагы аспаптык жана оркестрдик музыкалык чыгармаларды сабаттуу түрдө иштеп чыгууга жетишүүсү керек.</p>
Пререквизиттер	Чоор, чопо чоор, сыбызгы – адистиги боюнча орто кесиптик билим берүү мекемеси
Постреквизиттер	Чоор, чопо чоор, сыбызгы – адистиги боюнча Мамлекеттик жыйынтык аттестациясы
Окуу тартибинин мазмунун өздөштүрүү деңгээлине талаптар	<p>Окуу тартибин өздөштүрүү процесси төмөндөгүдөй компетенцияларды калыптандырууга багытталган;</p> <p>Окуу тартибин өздөштүрүүнүн натыйжасында студент – чоорчу, чопо чоорчу, сыбызгычы төмөндөгүлөрдү аткаруусу керек:</p>
Компетенциялар	<p style="text-align: center;">а) Универсалдуулугу</p> <p style="text-align: center;">Жалпы илимий компетенциялар (ЖИК)</p>
ЖИК-5	Өзүнүн эмгегин илимий негизде баалоону, ишмердүүлүгүнүн жыйынтыгын жогорку деңгээлде баалоону;
Билүү керек:	- кесиптик траектория менен кесиптик ж. о. э. ишмердүүлүктүн башка түрлөрүн жана эмгек рыногунун талаптарын пландоону;
Жөндөй алуусу керек:	<ul style="list-style-type: none"> - кесиптик ишмердүүлүктүн приоритеттерин жана аны өркүндөтүүнүн ыкмаларын өзүн-өзүн баалоонун негизинде жайгаштыруу; - кесиптик маселелерди чечүүдө өз алдынча ишмердүүлүктүн пландоо; - жүзөгө ашырылган ишти сындоо менен талдоого салуу; - өзүн-өзү өнүктүрүүгө туура келген маселелерди чечүүдө, ээ болгон тажрыйбаны чыгармачылык менен колдонууну.
Ээ болуусу керек:	<ul style="list-style-type: none"> - өзүн-өзү өнүктүрүү үчүн стимулдарды көрсөтүү жөндөмдүүлүгүнө; - кесиптик өсүүнү реалдуу маскатында аныктоого.
Аспаптык компетенциялар (АК)	
АК-4	Уюштуруучулук-башкаруучулук иштерин жана өткөрүү менен байланышкан чыгармачылык иш-чараларды (фестивалдарды, кароо-сынактарды, концерттерди) иш жүзүнө ашыруу:
Билүү керек:	<ul style="list-style-type: none"> - маданият жана искусство тармагында ишмердүүлүктү ишке ашырган организациялардын функционирлештирүү принциптерин; - аткаруучулардын иштеринин ыкмаларын жана методдорун уюштурууну; эмгектин укуктук жана илимий уюштуруунун негизин.
Жөндөй алуусу керек:	- мамлекеттик маданият башкаруу органдарынын, маданият жана искусство тармагындагы (театрларда, филармонияда, концерттик мекемелерде, агентстволордо, маданият сарайларында жана чыгармачыл үйлөрдө ж. б.), маданият жана искусство тармагындагы мекемелерде, чыгармачыл союздарда жана коомдордо менеджер адистигинин референтинин, консультанттын функциясын ишке ашырууну;

	<p>- концерттин тематикасына жана аудиториянын жаш өзгөчөлүк деңгээлине ариент жасоо менен, концерттик программаны түзүүнү; чыгармачыл проектилерди уюштуруу боюнча иштерге (концертерге, фестивалдарга, мастер-класстарга, кароо-сынактарга, юбилейлик иш-чараларга) катышууну жүргүзүүнү.</p> <p>- искусство тармагында эксперттик группаны уюштуруу жана группанын ишин жетектөөнү, окуу жайларын, маданий-тарыхый мурас объектилерин лицензирлөө жана аккредитациялоону, коюлган максаттар үчүн стратегияны иштеп чыгуу менен, жеке аткаруучулардын жана музыкалык жамааттардын кесиптик деңгээлдерин аныктоону;</p> <p>кароо-сынактардын жана фестивалдардын жюри син жетектөөнү.</p>
Ээ болуусу керек:	- маданияттын жана искусствонун ар кандай тармактарында коюлган максатка, коммуникабелдүүлүккө, кесиптик кадыр-баркка жетүү үчүн, кезектелген тартипте пландаштыруунун ыкмаларына.
б) Кесиптик компетенциялар Кесиптик-адистештирилген компетенциялар (КАК):	
КАК-3	Музыкалык тилдин негизги компоненттерин аныктоо жөндөмдүүлүгү жана алынган билимди ноталык тексти сабаттуу жана даана окуу максатында колдонуу.
Билүү керек:	- музыкалык тилдин негизги компоненттери: метр, ритм, обон, көркөм каражаттар, фактура, анын түрлөрүн жана түркүмдөрүн; - бир канча каражаттардын биримдиги же системасы чыгарманын “музыкалык тилинин” пайда болуу мүмкүнчүлүгүн; - бирөөсү гана мааниге ээ эмес, бир канча көркөм каражаттардын биримдиги же системасы гана тийиштүү музыкалык образды түзүүгө мүмкүнчүлүгүн.
Жөндөй алуусу керек:	- музыкалык чыгарманын көркөм образын сабаттуу түзүүгө көркөм каражаттарын, алардын аткаруучулук талдоо жолун аныктоону.
Ээ болуусу керек:	- чыгарманы талдоо жөндөмдүүлүгүнө, чыгарманын формасын жана форма мүнөздүү элементтерини аныктоо жөндөмдүүлүгүнө, музыкалык чыгарманын чыныгы көркөм образын түзүү жолуна.
КК-13	Музыкалык чыгарманы аткаруудагы өзүнүн планын түзүү жөндөмдүүлүгү, музыкалык чыгарманы өзүнүн жеке интерпретациясы
Билүү керек:	- ар кандай доорлордогу, стилдердеги жана жанрлардагы музыкалык чыгармалардын түзүлүү негиздерин; - музыкалык-аткаруучулук концепцияларын түзүүнүн негизги этаптарын;
Жөндөй алуусу керек:	- музыкалык чыгарманын көркөм мазмунун ачып берүүнү; - музыкалык чыгарманын аткаруучулук планын түзүүнү.
Ээ болуусу керек:	- музыкалык-аткаруучулукта колдонулуучу көркөм каражаттарга; музыкалык чыгарманы интерпретациялоодо өзүнүн ыкмаларын түзүүгө
КК-14	Композитордук жана салттуу стилдерди демонстрациялай билүү жөндөмдүүлүгү жана аткаруучулук интерпретацияны түзүү процессинде алынган билимди колдоно билүү.
Билүү керек:	- байыртадан бүгүнкү күнгө чейинки аткаруучулук стилистиканын өзгөчөлүктөрүн, аткаруучулук интерпретациянын негиздерин, композитордук стилдерди, «композитор – аткаруучу – угуучу» коммуникацияларынын шарттарын.
Жөндөй алуусу керек:	- композитордук стилдерде, жанрларда жана формаларда тарыхый аспекте ориентир жасоону; - композитордун стилине туура келген музыкалык образдарды иш жүзүнө ашыруунун жекече жолун табууну.

Ээ болуусу керек:	- композитордук жана салттык стилдердин өзгөчөлүктөрү менен туура келген чыгарманын көркөм образын жүзөгө ашыруу жөндөмдүүлүгүнө; - музыкалык чыгарманын көркөмдүк жана техникалык өзгөчөлүктөрүнө өз алдынча талдоо жүргүзүү жөндөмдүүлүгүнө.
КК-15	Музыкалык чыгарманы жеткиликтүү, даана, артистик, виртуоздук чеберчиликте аткарууну демонстрациялоо жөндөмдүүлүгү.
Билүү керек:	- музыкалык чыгарманын көркөм образынын үстүндө иштөө ыкмаларын жана методдорун; - аткаруучулук интерпретациянын негиздерин.
Жөндөй алуусу керек:	- аспапта аткарууда, эриндерди, оң жана сол колдорунун абалдарын жакшы формада кармоо; ансамблде музыкалык убакытты жана агогиканы (чыгармадагы ритмдин жана темптин өзгөрүүлөрүн) бирдиктүү сезүүнү.
Ээ болуусу керек:	- музыкалык чыгарманы ансамблде аткарууда, концертмейстер менен бирдиктүү чыгармачылыкта болууга; - музыкалык чыгарманы жекече да, ансамблде да, концерттик аткаруучулук жөндөмдүүлүккө.
КК-16	Композитордун ой толгоосуна туура келген көркөм образдарды калыбына келтирүү жөндөмдүүлүгү.
Билүү керек:	- байыртадан бүгүнкү күнгө чейинки аткаруучулук стилистиканын өзгөчөлүктөрүн, аткаруучулук интерпретациянын негиздерин, композитордук стилдерди, «композитор – аткаруучу – угуучу» коммуникацияларынын шарттарын.
Жөндөй алуусу керек:	- композитордук стилдерде, жанрларда жана формаларда тарыхый аспекте ориентир жасоону; композитордун стилине туура келген музыкалык образдарды иш жүзүнө ашыруунун жекече жолун табууну.
Ээ болуусу керек:	- композитордук стилдердин өзгөчөлүктөрү менен туура келген чыгарманын көркөм образын жүзөгө ашыруу жөндөмдүүлүгүнө; - музыкалык чыгарманын көркөмдүк жана техникалык өзгөчөлүктөрүнө өз алдынча талдоо жүргүзүү жөндөмдүүлүгүнө.
КК-18	Өз алдынча кеңири концерттик репертуарына ээ болуу жөндөмдүүлүгү.
Билүү керек:	-көрсөтүлгөн чыгарманы интерпретациялоонун ата-мекендик салттуулугун стилин, көркөм багытын, жанрын; - чоорчулук, чопо чоорчулук, сыбызгычылык аткаруучулук ар кандай мектебинин өзгөчөлүктөрүн, аткаруучулук салттарын; - чоордо, чопо чоордо, сыбызгыда көркөм каражаттарды колдонууга жетишүүнү.
Жөндөй алуусу керек:	- сахналык шартта, чоорчулук, чопо чоорчулук, сыбызгычылык аткаруучулук ыкмаларды жана штрихтерди колдонууну; - концерттик репертуарды кеңейтүүнү жана жаңы репертуарды өздөштүрүүнү; - өзүнүн интерпретациялоосундагы чыгарманы көркөм багыттагы жана жанрдагы интерпретацияланып көрсөтүлгөн чыгарма менен салыштырууну.
Ээ болуусу керек:	- өзүнүн чыгармачылык-аткаруучулук ишмердүүлүгүнө конструктивдик сындоочулук талдоо жөндөмдүмдүүлүгүнө; - аткаруучулук стилистикалык талдоо жөндөмүнө.
Кесиптик-адистештирилген компетенциялар (КАК)	
Профиль 04 - «Концерттик үйлөмө аспаптары (адистик аспап – чоор, чопо чоор, сыбызгы)».	
КАК-1	Ар кандай композитордук стилдерди жекече, камералык жана оркестрдик музыкада демонстрациялоо жөндөмдүүлүгү.
Билүү керек:	- залкар үйлөмө аспапчылардын чыгармаларын аткаруучулук интерпретацияларынын өзгөчөлүктөрүн баалоо жана аларды талдоонун нормаларын жана методдорун; жекече, ансамблде жана оркестрде чыгармалардын стилдик өзгөчөлүктөрүн, көп түрдүү аткаруучулук ыкмаларын демонстрациялоону.

	Жөндөй алуусу керек:	- өз алдынча ноталык адабият менен иштөөнү жана анын негизинде элдик салттуу стилдеги чоордо, чопо чоордо, сыбызгыда аткаруучулук мектебинин талаптарында музыкалык чыгармаларды интерпретациялоону жүргүзүүнү.		
	Ээ болуусу керек:	- окуу процессинде алынган билимди ар кандай кесиптик маселелер үчүн колдонууга; көрүүчүлөрдүн алдында жекече, ансамблде, оркестрде аткаруу жөндөмдүүлүгүнө; маалыматтык жана методикалык, о. э. кесиптик терминологиялык адабияттарды колдоно билүүгө.		
	КАК-2	Жогорку көркөмдүктөгү музыкалык образдарды түзүү жөндөмдүүлүгү		
	Билүү керек:	- чоордо, чопо чоордо, сыбызгыда жекече, ансамблде жана оркестрде аткарууну жана музыкалык образдарды жаратууда, тембрдик градацияларды чеберчиликк жеткирүүнү		
	Жөндөй алуусу керек:	- чыгарманын музыкалык-образдык мазмунун ачып берүүнү жана эркин аткаруучулукта демонстрациялоону; аз убакыттын ичинде эле жогорку көркөмдүктөгү образдарды жаратууну; чоор, чопо чоор, сыбызгы кайрыктарында болгон окуяны, көрүнүштөрдү, кубулуштарды чагылдырып көрсөтүүнү.		
	Ээ болуусу керек:	- ар кандай аткаруучулук штрихтерде, нюанстарды, көркөм каражаттарды колдоно алууга жана өзүнүн аткаруучулук чыгармачылыгына талдоо жүгүзүү жөндөмдүүлүгүнө.		
	КАК-3	Үйлөмө аспаптардын байыркыдан бүгүнкү күнгө чейинки чыгармаларын интерпретациялоо жөндөмдүүлүгү.		
	Билүү керек:	- көрсөтүлгөн чыгармаларды салттуу аткаруучулук ыкмаларда интерпретациялоону; чоордун, чопо чоордун, сыбызгынын кеңири репертуарын; ар кандай үйлөмө аспаптык аткаруучулук мектебинин өзгөчөлүктөрүн, аткаруучулуктун салттуулугун.		
	Жөндөй алуусу керек:	- өзүнүн интерпретациялык концепциясын көрсөтүү (чоор, чопо чоор, сыбызгы күүлөрүндө); - өзүнүн көркөм интерпретатордук иши менен мурда интерпретацияланган чыгармалардын байланыштарын салыштырууну.		
	Ээ болуусу керек:	- кесиптик ишмердүүлүктө музыкалык-теориялык жана музыкалык-тарыхый билимин колдонууга		
Окуу тартибинин кыскача мазмуну	№ к/б	Бөлүмдөрдүн жана темалардын аталышы	семестр	Окуу тартибинин кыскача мазмуну
	1	Элдик тарыхый күүлөр	1	Элдик күүлөрдүн аткаруучулук салттуулугу менен таанышуу. Күү жөнүндө түшүнүк. Элдик күүлөрдүн жанрдык түрдүү мүнөздүүлүгү. Аткаруучулук ыкмалардын үстүндө иштөө. 19-кылымга чейинки чоорчулук, чопо чоорчулук, сыбызгычылык өнөр.
	2	XIXкылымдагы элдик үйлөмө аспапчылык өнөр	2	19-кылымдагы залкар үйлөмө аспапчылардын аткаруучулук өзгөчөлүктөрү. Атактуу сурнайчы Тайкожонун (1840-1912) чыгармачылыгы. Чоор, чопо чоор, сыбызгы музыкаларынын өзгөчөлүктөрү. Үйлөмө аспаптар музыкаларынын музыкасынын жанрдуулугу.
	3	Залкар үйлөмө аспапчылардын чыгармачылыктары	3	Үйлөмө аспаптар мектебинин жаралышы жана тарыхый өнүгүү жолу.

	4	XIX кылымдын аягындагы XX кылымдын башындагы элдик үйлөмө аспапчылык өнөр	4	XIX кылымдын аягындагы XX кылымдын башындагы үйлөмө аспапчылар мектеби. Атактуу сурнайчы Жунусаалынын (1856-1960) чыгармачылыгы
	5	XX кылымдын 1-жарымындагы үйлөмө аспапчылык өнөрдүн өнүгүшү	5	XX кылымдын 1-жарымындагы үйлөмө аспаптар күүлөрүнүн кыргыз композиторлорунун чыгармачылыгында колдонулушу. Залкар чоорчу Асанбайдын (1892-1979) чыгармачылыгы. Анын аткаруучулугунун жекече өзгөчөлүктөрү.
	6	XX кылымдын 2-жарымындагы үйлөмө аспапчылар өнөр	6	Залкар чоорчу, сыбызгычылардын күү мурастары. Үйлөмө аспаптык аткаруучулуктун өнүгүүсү. Чыгармалардын көп жанрдуулугу жана түрдүү мүнөздүүлүгү.
	7	XX кылымдын аягындагы үйлөмө аспапчылар өнөрү	7	XX кылымдын аягындагы үйлөмө аспаптык өнөрдүн өнүгүүсү. Белгилүү чоорчу, сурнайчы, сыбызгычы, чопо чоорчу Н. Нышановдун чыгармачылыгы жана аткаруучулук өзгөчөлүктөрү.
	8	XXI кылымдын башындагы кыл кыякчылык өнөр	8	XXI кылымдын башындагы үйлөмө аспаптык аткаруучулуктун өзгөчөлүктөрү. Үйлөмө аспаптар үчүн чыгармалар.

Окуу тартибинин көлөмү жана окуу иштеринин түрлөрү

Окуу иштеринин түрлөрү	Бардыгы	Семестрлер									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Жекече сабактар	640	60	60	60	60	60	60	60	60	80	80
Өз алдынча иштер	890	90	90	90	90	90	90	90	90	85	85
Кезектеги текшерүү			Техн. зачет		Техн. зачет	Академ. конц.	Академ. конц.	Академ. конц.	Академ. конц.		
Аралык аттестация		Экзам.	Экзам.	Экзам.	Экзам.	Экзам.	Экзам.	Экзам.	Экзам.	Экзам.	Экзам.
Жалпы эмгек көлөмү		150	150	150	150	150	150	150	150	165	165
Кредит	51										
Сааттар	1530										

Темалар (бөлүмдөр) боюнча структураланган окуу тартибин өздөштүрүү процессинде окуучулардын өз алдынча иштеринин мазмунунун формасы

№ к/б	Тапшырмалардын темалары	Студенттин өз алдынча ишине тапшырма	Тапшырманын максаты жана мазмуну	Сунушталган адабияттар	Текшерүүнүн формалары	Тапшыруу мөөнөтү
1	Үйлөмө аспаптар күүлөрү	Интонациянын, интервалдардын, штрихтердин	Регистрлердеги үндөрдүн айырмачылыктарын угууну	Н.Нышанов Чоор, сыбызгы, чопо-чоор күүлөрү Бишкек 2017ж.	Экзамен	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10-семестрле

		үстүндө иштөө	жөндөө	С.Субаналиев Чоорлор Фрунзе 1988ж. Б.Феферман Темир ооз комуз үчүнэл күүлөрү Фрунзе 1965ж.		р
2	Көлөмдүү күүлөрдүн үстүндө иштөө	Метроном менен ойноо, штрихтерди туура аткарууну жөндөө	Залкар күүлөрдүн мазмунун чагылдыра билүү	Н.Нышанов,сыбызгы,ч опо-чоор күүлөрү Бишкек 2017ж.	Экзамен	1-10- семестр- лер
3	Этюд мүнөздүү күүлөрдүн үстүндө иштөө	Стаккато, нон легато, деташе, марккато ыкмаларынын сапатын жакшыртуу-нун үстүндө иштөө	Түрдүү мүнөздүү көнүгүүлөрдүн, күүлөрдүн ноталары боюнча мүнөзүн чыгара шар окууну өздөш- түрүү	Р.Мадварова, А.Кузнецов Темир ооз комуз мектеби Фрунзе 1988ж. Т.Осмонова Кыргыз салттуу үйлөмө аспаптары үчүн хрестоматия Бишкек 2018ж.	Экзамен	1-10- семестр- лер
4	Концерттик көлөмдүү күүлөрдүн үстүндө иштөө	Кайрыктардын үстүндө иштөө, динамикалык көрсөтмөлөрдү жөндөө. Вибрато, тембрдин объективдүү мыйзамченемдүү- лүктөрүн ачып берүү.	Өзүн-өзү сырты- нан угууну жөн- дөө. Интонация- га, штрихтерге көңүл буруу. Үйлөмө аспап- тарда добуш чыгаруунун не- гизги аткаруу- чулук принцип- терин көрсөтүү	С.Субаналиев Традиционная инструментальная музыка и инструментарий кыргызов Бишкек 2003ж.	Экзамен	1-10- семестр- лер

1	Окуу тартибинин бөлүмдөрүнүн аталыштары	Студенттердин өз алдынча иштеринин мазмуну жана формасы
	5-6-семестрлер Камералык-аспаптык реперту-ардын аткаруучулук көп кыр- дуулугун өздөштүрүү	- аудио жазылмаларды угуу; - видеоматериалдарды көрүү; - аткаруучулардын жана окутуучулардын концерттерине, конференцияларга, мастер-класстага баруу
	Экзаменге аткарылуучу чыгармаларга аннотация даярдоо	- аткарылуучу ар бир чыгарма тууралуу: композитор, чыгарманын жаралышы, жанры, музыкалык формасы, мазмуну, аткаруучулук планы ж. б. кыскача мүнөздөмө берүү
2	7-8-семестрлер Өз алдынча теориялыкдаярдык	- сунушталган окуу тартиби боюнча тарыхый методикалык адабияттарды окуп-өздөштүрүү.

	Репертуарды кеңейтүүнүн үстүндө иштөө	- берилген тематика боюнча камералык-аспаптык чыгармаларды тандоо; - доордун стилин талдоо жана аткаруучулук концепциясын аныктоо; өздөштүрүлүүчү чыгарманын техникалык татаал дыктарын практика жүзүндө өздөштүрүү
3	9 – семестр Өз алдынча концерттик ишмердүүлүк	- өзүнүн аткаруучулук мүмкүнчүлүгүнө жараша репертуарды тандоо; - концерттик аткарылуучу программаны түзүү составление программы концертного выступления (адистик аспап боюнча окутуучунун келишими менен); - репетициялык ишти өз алдынча жүргүзүү: (концерт-мейстер, дирижер, ансамблдин, оркестрдин музыкант-тары ж. б. менен бирдикте); - көрүүчүлөрдүн алдына чыгууда аткаруучулук чеберчиликке даярдануу; өзүнүн аткаруучулугуна чыгармачыл талдоо жүргүзүү.

Билим берүү технологиялары

КР ЖКББ МББС менен келишимде, багыт боюнча компетенттүүлүктө иш жүзүнө ашыруу, сабактарды активдүү жана интерактивдүү формаларын окуу процессинде (конкреттүү ситуацияларда, психологиялык ж. б. тренингдерде), кеңири колдонулушун жана аудиториядан тышкары иштер менен айкалыштыруу максатында, окуучулардын кесиптик жөндөмдүүлүгүн калыптандырууну жана өнүктүрүүнү кароо.

Окуу курстардын алкагында, элдик залкар музыкант-аткаруучулар, композиторлор менен кезигишүүнү жана алардын аткаруучулук мектептери, адисттердин мастер-класстары менен таанышууну, илимий конференцияларга ж. б. барууну жүргүзүү.

Билим берүү процессин уюштуруунун иш жүзүнө ашыруунун методдору жана каражаттары:

- практикалык даярдыкка багытталган методдор жана каражаттар;
- жекече сабактар;
- окутуучулардын жана чакырылган адисттердин мастер-класстары;
- сессия аралык текшерүү (экзамендер);
- студенттин өз алдынча иштери;
- практикалар.

Окуу тартибин жүзөгө ашырууда, оку иштеринин төмөндөгүдөй түрлөрү колдонулат:

Практикалык сабактар – жекече сабактар, окутуунун интерактивдик формасын приоритеттик колдонууну болжолдоо.

Окуучунун өз алдынча иш-аракеттери. Өз алдынча иштер куу тартиптин бир бөлүгү катары талап кылынат. Өз алдынча иш-аракеттердин жыйынтыгы окутуучу тарабынан көзөмөлгө алынат.

Студенттин өз алдынча иш-аракеттери: музыкалык-ритмдик тексти жаттоо; чыгарманы талдоо жана өздөштүрүү; китепканада: тарыхый жана методикалык адабияттарды; компьютердик класстарда: аудиожазмаларды угуу, видео материалдарды көрүү; консерваториянын аудиторияларында аткарылышы мүмкүн, ошондой эле, консерваториянын сабактардан тышкаркы убактарда аудиторияларда: өз алдынча репетициялык иштер; үй шартында, өзүнүн аткаруучулук чеберчилигин даярдоо жана агачыгармачыл талдоо жүргүзүү.

Студенттин өз алдынча иш-аракеттери окуу китептер, окуу-усулдук куралдары, салттык музыкалык аткаруучулуктун залкар чеберлеринин музыкалык аспаптарынын тарыхый үлгүлөрү, аудио жана видео материалдар ж. б. камтылган окуу-методикалык жана

маалыматтык камсыздоолор менен бекемделет.

Окуу тартип боюнча окуучулардын өз алдынча иш-аракеттери үчүн, окуу-методикалык камсыздоолордун тизмектери:

1. Окуу тартиби боюнча теминдердин сөздүгү жана справочниктери ж. б. окуу-методикалык адабияттар;
2. Аудио жана видео жазылмаларды угуу, музыкалык спектаклдерге, кароо-сынактарга, фестивалдарга, концерттик кечелерге баруу жана катышуу;
3. Экзаменге аткарылуучу программага аннотация даярдоо.

Үйлөмө аспаптар күүлөрүн өз алдынча өздөштүрүүдө, студент залкар элдик күүлөрдү (“Бекташ”, “Койчунун күүсү”, “Ак Мактым”, “Карагул ботом”, “Бекарстан”, “Койчулардын коңур күү” ж. б.) жана устаттардын күүлөрүн (Асанбай “Улардын учушу”, Токтогул “Кыз кыял”, Э. Жумабаев “Коңур күү”, Нышанов Н. “Уламыш”, “Кожожаш”, Шеркулов Ш. “Үч муунак” ж. б.) аткарууда, аларга талдоо жүргүзүүнү билүүсү керек. Студент күүлөрдүн нюанстарын, мүнөзүн, жеке аткаруучулук өзгөчөлүктөрүн терең түшүнүүсү керек.

Студент өз алдынча төмөндөгүлөрдү өздөштүрүүсү керек:

- обондук тилдин логикасын;
- күүнүн синтездик ар кандай формаларын өздөштүрүү;
- музыкалык-аткаруучулук көркөм каражаттарды: ритм, техникалык ыкмаларды, динамиканы окуп-өздөштүрүүсү;
- күүнүн формаларын сезүүнү бир бүтүндүү өнүктүрүүсү окуп-өздөштүрүүсү;
- аткаруучулук техниканын үстүндө иштөө.

Студенттер залкар чоорчу, сурнайчы, сыбызгычы-аткаруучулардын аудио жана видео материалдарын аткара билүүсү керек: Тайкожо, Жунусаалы, Асанбай, Нышанов ж. б.

Студент концертмейстерди “ээрчибөөсү” керек. Концертмейстер аткаруучуга “түздөлүшү” керек. Чоорчунун жана пианисттин дуэти, ар дайым бирдей деңгээлде аткарылышы керек. Methodикалык материалдардын электрондук түрдөгү ресурстары, консерваториянын фонотекасында, китепканасында, компьютердик классында жана кафедрада болушу керек.

Текшерүүнүн формалары (семестрлер боюнча экзамендик талаптар)

Экзамендик – техникалык талаптар:

I курс, I семестр – зачет; гаммалар, көнүгүүлөр, обон күүлөр;
экзамен; түрдүү мүнөздөгү үч күү.

2 семестр – академ концерт: түрдүү мүнөздөгү эки обон күү.
экзамен; түрдүү мүнөздөгү үч күү.

II курс, 3 семестр – академ концерт: түрдүү мүнөздөгү эки күү;
Экзамен: техникалык жана залкар күүлөрдөн үч чыгарма.

4 семестр – академ: түрдүү мүнөздүү эки күү;
экзамен: техникалык мүнөздөгү күүлөр, көлөмдүү күүлөрдөн үч чыгарма жана нотаны шар окуу.

III курс, 5 семестр – академ концерт: түрдүү мүнөздүү эки күү;
экзамен: техникалык күүлөр, кара күүдөн үч чыгарма, нотаны шар окуу.

6 семестр – академ. концерт: түрдүү мүнөздүү эки күү;
экзамен; техникалык мүнөздөгү күү, көлөмдүү күүлөрдөн үч күү.

IV курс, 7 семестр – академ. концерт: түрдүү мүнөздүү эки күү;
Экзамен: техникалык мүнөздөгү күү, көлөмдүү күүлөрдөн жана түрдүү мүнөздүү үч күү.

8 семестр – академ. концерт: түрдүү мүнөздүү эки күү;
Экзамен: техникалык мүнөздөгү күү, көлөмдүү күүлөрдөн жана түрдүү мүнөздүү үч күү жана нотаны шар окуу.

V курс, 9, 10 семестрлер – мамлекеттик экзамендик чыгармалардын программасын угуу жана бекитүү.

Коллоквиум

Адис аспап боюнча экзамен коллоквиум түрүндө жана жеке программаны аткарып берүү менен жүргүзүлөт. Коллоквиум үйлөмө аспаптардын (чоор, чопо чоор, сыбызгы, сурнай ж. б.) жаралыш-тарыхы, анда аткаруучулуктун тарыхый өнүгүү этаптары, аспапта аткарууга окутуунун методикасы, жекече жана ансамблдик, оркестрдик репертуар, нотаны шар окуу жөндөмдүүлүгү, аткарылуучу чыгармалардын формаларын, стилдерин, жанрдык өзгөчөлүктөрүн, аткарууда колдонулуучу көркөм каражаттар, аспаптын техникалык аткаруучулук мүмкүнчүлүктү тууралуу билүүсү.

Коллоквиум мамлекеттик экзаменге чейин бир айдан кечиктирилбестен, декандын жана башка кафедралардын тажрыйбалуу окутуучуларынын катышуусунда жүргүзүлүшү керек.

Окуу тартиби боюнча баалоо каражатынын фонду Студенттердин билим деңгээлин баалоо критерийи

Студенттердин аткаруучулукка даярдык деңгээлин баалоо критерийи беш баллдуу шкалада негизделип төмөнкүдөй кесиптик талаптар коюлат:

- чыгарманы өздөштүрүүнүн сапаты (музыкалык тексти темптик жана агогикалык көрсөтмөлөрүн тактык менен ойноп берүү жана жатка билүү);
- техникалык жабдылышы;
- интерпретациянын ачык-айкындыгы (динамиканын түрдү образдуулугу, фразировканын ийкемдүүлүгү);
- чыгарманын стили менен аткаруучулук стилдин шайкеш келиши.

Баалоонун критерийи:

5 балл – студент төмөнкүдөй көрсөтмөлөр боюнча эң жакшы натыйжаларды көрсөтүүсү:

- музыкалык аспаптык аткаруучулук даярдыгын жогорку деңгээлде демонстрациялоосу;
- музыкалык образды жеткиликтүү берүүдөгү индивидуалдуулуктун жогорку деңгээлин көрсөтүүсү;
- угуучуларга эмоционалдык таасир бере алуусу;
- штрихтердик комбинациялардын кеңири спектине ээ болуусу;
- программаны катасыз жана токтоосуз аткаруусу;
- автордун көрсөтмөлөрүнишеничтүү көздөөсү.

4 баллда – студент:

- музыкалык аспаптык аткаруучулук даярдыгын жетишээрлик деңгээлде демонстрациялоосу;
- формалардын түзүлүшүн жана жанрдык негизин түшүнө билүүсү;
- технологиялык маселелерди жетишээрлик жогорку деңгээлде чечүүсү;
- аткарылуучу чыгармага берилүүсү;
- угуучулардын эмоционалдык пикирине ээ болуусу;
- чыгарманы токтоосуз аткарып берүүсү;
- автордун көрсөтмөлөрүнүн көздөөгө басым жасоосу.

3 балла – студент:

- музыкалык аспаптык аткаруучулук даярдыгын жетишсиз деңгээлде демонстрациялоосу;
- форма түзүлүшүнүн логикасын сезүүсүнүн жетишсиздиги;
- допускает технологиялык каталарды жиберүүсү жана көркөмдүк каражаттарга жетишээрлик маани бербөөсү;
- стилдик жана жанрдык спецификаны сезе билбегендиги;
- аспапта программаны бир аз ката кетирүү менен аткаруусу.

2 балла – студент критерийлердин бирине да туура келбейт.

Курстун политикасы	<ul style="list-style-type: none">- сабактарга милдеттүү түрдө катышуусу;- Жекече сабактарда активдүүлүгү;- үй тапшырмаларын, студенттин өз алдынча иштерин аткарууга даярдануу. Жол берилбейт:
--------------------	---

	- сабакка кечигип келүүгө жана кетип калуу, сабакта телефон карап отуруу, тапшырмаларды өз убактысында тапшырбоого ж. б.
Студенттин укугу	- ар кандай иштерде макул эместиги, окутуучунун туура эмес баалоолорунда апелляциялык комиссияга берүүсү, деканга, кафедра башчысына кайрылуусу.
Окутуучунун полномочиеси	- керек болгон учурда окутуучу план-графикти, курстун сабактарында тематикасын, репертуарды ж. б. өзгөртүү.

Негизги адабияттар:

- Апацкий В. Опыт экспериментального исследования дыхания и амбушюра духовика.// Волков Н. Частотная характеристика тростяязычковых духовых инструментов и задача исполнителя по ее управлению. М.: 1983.-
- Методика обучения игре на духовых инструментах, - М.: 1976. – Вып. 4. –С.31.
- Нышанов Н. Чоор,сыбызгы,чопо-чоор күүлөрү. – Б.: 2017.
- Мадварова Р., Кузнецов А. Темир ооз комуз мектеби. – Ф.: 1988.
- Касей М. Кыргыз элдик аспаптык аткаруучулук өнөрүнө окутуунун усулу. Окуу куралы. – Б.: 2015. – 184 б.
- Касей М. Кыргыз элдик аспаптык аткаруучулук өнөрүнүн тарыхы. Окуу китеби. – Б.: 2015 – 406 б.
- Касей М. Хрестоматия: усулдук колдонмолор, комуз көнүгүүлөрү, обон күүлөр, күүлөр. – Б.: «Принт Экспресс» басмаканасы, 2014.
- Касей М. Элдик аспаптарда ойноого окутуунун методикасы. Окуу куралы. – Б.: 2022.
- Магомедов А. Вопросы методики обучения игре на духовых инструментах. – Баку.: 1962. – 67 с.
- Методика обучения игре на духовых инструментах. –М.- Вып 1. – 4. Музыкальное воспитание: опыт, проблемы, перспектив: Межвузовский Сб. научн. тр. – Тамбов. – 1994
- Осмонова Т. Кыргыз салттуу үйлөмө аспаптары үчүн хрестоматия. – Б.: 2018.
- Субаналиев С. Кыргыз элдик музыкалык аспаптары. – Ф.: 1989.
- Субаналиев С. Традиционная инструментальная музыка и инструментарий кыргызов. – Б.: 2003.
- Субаналиев С. Чоорлор. – Ф.: 1988.
- Феферман Б. В. Темир ооз комуз үчүнэл күүлөрү. – Ф.: 1965.
- Федотов А. Методика обучения игре на духовых инструментах М.: 1975. – 195 с

Жекече сабактардын мазмуну

I, II курстар үчүн программалык минимум:

1. техникалык түрдүү мүнөздөгү чыгармалар (этюддар, инструктивдүү)
2. Элдик күүлөрдөн
3. Лирикалык мүнөздөгү күүлөр
4. Асанбай Каримовдун күүлөрүнөн
5. Дүйнөлүк классикалык чыгармалардан.
6. Чоор,чопо-чоор,сыбызгы үчүн түрмөктүк (циклдик) күүлөр
7. Композиторлордун чыгармаларынан

III, IV курстар үчүн программалык минимум:

1. Техникалык түрдүү мүнөздөгү чыгармалар (этюддар, инструктивдүү)
2. Элдик күүлөрдөн
 1. Лирикалык мүнөздөгү күүлөр
 2. А Каримовдун күүлөрүнөн
 3. Дүйнөлүк класикалык чыгармалардан.

4. Чоор, чопо-чоор, сыбызгы үчүн түрмөктүк (циклдик) күүлөр
5. Композиторлордун чыгармаларынан
6. Күү (10 мүнөт аралыгындагы)
7. Эркин программа (15-20 мүнөттүк)

V курстар үчүн программалык минимум:

1. Элдик күүлөр
2. Авторлордун көлөмдүү күүлөрүнөн
3. Композиторлордун чыгармаларынан
4. Фортепианонун коштоосундагы күүлөрдөн
5. I, II, III бөлүмдүү чыгармалар
6. Классикалык күүлөрдөн

Үйлөмө аспаптар үчүн болжолдуу репертуардык тизмек

Чопо-чоор үчүн чыгармалар:

Элдик күү «Бекташ»
Ы.Туманов «Абышканын арманы»
К.Молдобасанов «Жайлоодо»
А.Огомбаев «Эсимде»
А.Ковалевкая «Түнкү дарыяда»
Л.Моцарт «Ария»
Ф.Шуберт «Аве Мария»
Н.Давлесов «Кара улак»
Элдик обон «Тамаша ыр»
А.Ураимов «Карагат»
Элдик күү «Көк музоо»
Элдик обон «Ак кептер»
Ж.Шералиев «Түшүмдө»
В.Моцарт «Аллегретто»
И.Гайдн «Обон»
М.Глинка «Булбул»
Ю.Шопорин «Петрушка»
М.Балакиров «Протяжная»
К,В,Глюк «Шайыр бийи»
Р.Шуман «Марш»
Т.Туркменов «Күү»
Элдик күү «Сыбызгынын кер толгоо»
Т.Сатылганов «Кыз Кыял»
М.Глинка «Полька»
К.Молдобасанов «Жайлоодо»
Д.Протсик «Ирланд кайрыктары»
Ф.Шуберт «Греция кудайлары»
Элдик күү «Татыдан татты»
Т.Мураталиев «Мурас»
Н.Нышанов «Кожожаш»
Элдик күү «Паризат»
Элдик күү «Бек арыстан»

Сыбызгы үчүн чыгармалар:

Элдик күү «Сыбызгынын кер толгоо»
Н.Нышанов «Салкын түндөр»
Б.Мусаев «Күзгү фантазия»
Р.Шуман «Обон»

П. Чайковский «Таттуу кыял»
Ф. Шуберт «Романс»
Р. Шуман «Шайыр дыйкан»
И. С. Бах «Шутка»
В. Моцарт «Андантино»
Ф. Шуберт «Музыкальный момент»
В. Моцарт «Түрк рондосу»
Г. Телеман «Соната»
М. Агинский «Полонез»
А. Хачатурян «Бий»
А. Вивальди «Концерт соль минор»
Т. Бейшеев «Бешик ыры»
Н. Нышанов «Таасир»
И. Брамс «Венгерский танец»
Х. Глюк «Мелодия»
Ф. Госсек «Гамбурын»
М. Парцхаладзе «Көңүлдүү сейилдөө»
Й. Гайдн «Мэнүэт»
И. С. Бах «Гавод»
М. Рыскулбеков «Эсте энелер»
Н. Нышанов «Бий»
Н. Нышанов «Салкын түндөр»
П. Чайковский «Вальс»
М. Крейн «Мелодия»
В. Моцарт «Ария»
В. Моцарт «Аллегретто»
В. Моцарт «Мэнүэт»
Р. Шуман «Эр жүрөк чабандес»

Чоор аспабы үчүн:

М. Куренкеев «Ат кетти»
С. Бекмуратов «Аралаш»
Элдик күү «Баатырдын өлүмү»
Элдик күү «Койчулардын коңур күү»
Элдик күү «Кара күү Жетим баланын арманы»
Элдик күү «Дарбаз күү»
Элдик күү «Кара кыз менен сары кыз»
Элдик күү «Сарбаз күү»
Элдик күү «Бекарыстан тайчы»
Элдик күү «Түнкү күзөт»
Элдик күү «Узак күү»
Элдик күү «Карагул ботом»
Элдик күү «Каттама»
Элдик күү «Келин түшүргөн жар-жар»
Элдик күү «Кыздар жан»
Элдик күү «Чыйбылдын кызынын кошогу»
Элдик күү «Улардын учушу»
Элдик күү «Жан жаралат»
Элдик күү «Кыяктын аламан күүсү»

**«Интернет» маалымат-телекоммуникациялык түйүндөр ресурстарынын тизмеги
Маалыматтык справкалык системалары:**

№ к/б	Сайттын аталышы (же сылжалар)	Интернет – ресурстун кыскача маалыматы
1	www.notariv.ru	Проект «Нотный архив Кыргызстана»
	Кыргызстандын ноталык архиви (Электрондук ресурс).	-URL: notes. Kyrgyzstan.
	http://classic-online.ru/	Элдик музыка онлайн
	http://classic-music-video.com	Элдик видео – бардыгы үчүн музыка
	http://imslp.org	Эл аралык проект «Музыкалык партитуралар китепканасы»
	www.libed.ru	Илимий-практикалык конференциялардын акысыз китепканасы

Тизмек

Окуу тартибинин билим берүү процессин ишке ашырууда, колдонулуучу маалыматтык технологиянын жана маалыматтык системалардын жана программалык камсыздоо боюнча.

Жекече сабактарды жүргүзүү процессинде төмөндөгүдөй программалар колдонулат:

- программалар, Интернет(мисалыGoogle, chrome) түйүнүнө кирүүнү камсыздоо;
- программалар, видео материалдарды демонстрациялоо, мисалы проигрыватель «WindowsMediaPlayer»;
- презентацияларды түзүү жана демонстрациялоо үчүн программалар (мисалы, «MicrosoftPowerP
- компьютерде ноталарды терүү үчүн – программалар Finale 2006, Sibelius 7.

